

Socialnämnden
Tjänsteskrivelse till socialnämnden

Datum:
2019-12-16

Diarienummer:
SCN-2019-00672

Handläggare:
Ulf Eiderbrant

Analys av kostnadsutvecklingen inom socialförvaltningens missbruksvård

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att uppdra till förvaltningen att utreda behoven och effekterna av insatserna gällande unga vuxna med missbruk och psykisk ohälsa,

att godkänna rapporten och lägga den till handlingarna.

Sammanfattning

Nämnden uppdrog till förvaltningen att lämna en fördjupad information om målgruppen vuxna missbrukare mot bakgrund av en stor negativ avvikelse gentemot budget för verksamhetsområdet vid oktober månads ekonomiska uppföljning. I den ekonomiska uppföljningen redogjordes för ökade kostnader för en yngre målgrupp och att både placeringar enligt SoL och LVM har ökat. Den fördjupade analysen visar att kostnadsökningen främst har samband med en ökning av antalet LVM under 2018 och inledningen av 2019, samt en ökning av antalet externa stödboendeplaceringar. Antalet HVB-placeringar har ökat vilket kan tillskrivas en förändring mot fler yngre personer som är aktuella inom beroendeenheterna. Med yngre avses personer 21 – 35 år. Ökningen av antalet stödboendeplaceringar är en trend sedan några år tillbaka och har samband med bostadsbrist och svårigheter för målgruppen på bostadsmarknaden.

Ärendet

Ekonomisk utveckling under 2019 vid socialförvaltningens beroendeenheter

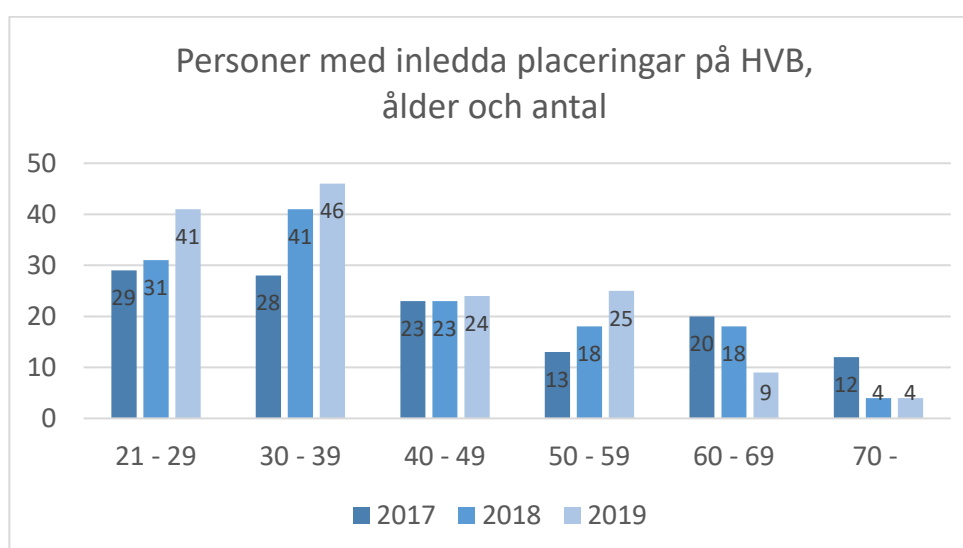
Beroendeenheterna har under 2019 haft en utveckling med kraftigt ökade kostnader i jämförelse med 2018. Kostnadsökningen beror på en ökning av antalet placeringar och antalet vårddygn på hem för vård och boende. Även antalet insatser med stödboende ökade under året. Det syns två tydliga förändringar under 2019 som har påverkat kostnadsutvecklingen. Det ena är en förändring av åldersfördelningen i målgruppen och det andra är en stor ökning av antalet omhändertaganden enligt LVM.

Över tid har det skett förändring till en högre andel yngre personer som är aktuella inom beroendeenheterna och samtidigt har andelen äldre minskat. Sammantaget har ärendetalet inte ökat märkbart men svårigheterna i aktuella ärenden har förändrats till mer svåra ärenden med en ökad komplex problematik.

Beroendeenheterna anger att hos den yngre gruppen är psykisk ohälsa mer framträdande och missbrukssituationen tyngre med användning av olika droger och preparat. Med en yngre grupp avses personer från 21 år till ungefär 35 år.

Utvecklingen med ökade kostnader kan sägas ha påbörjats under 2018 med ett stort antal beslut om omhändertaganden enligt LVM under slutet av 2018. I jämförelse med både 2017 och 2019 så fattades en större antal beslut om omhändertagande enligt LVM under 2018. Trots det så är kostnaderna för LVM-vården lägre 2018 än 2019. Det beror på att en stor andel av vårdbeslutet som fattades under 2018 fortsatte under 2019 och fakturerades under 2019.

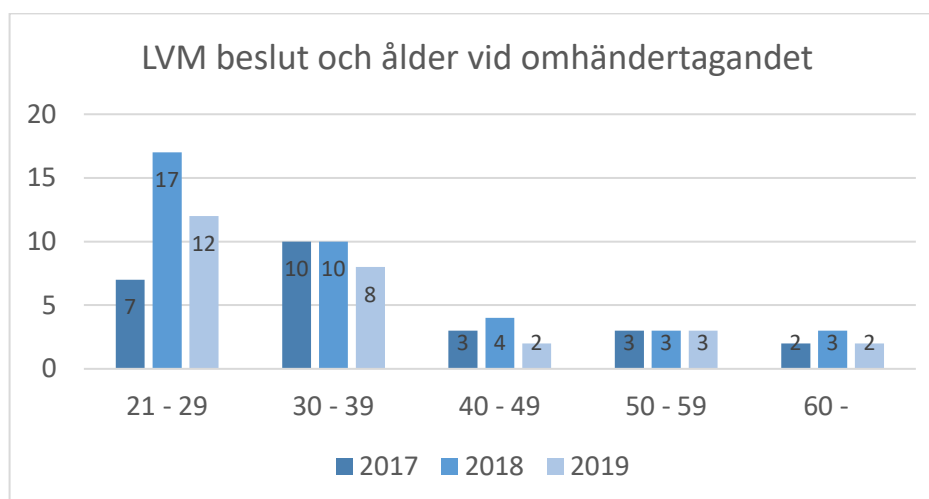
Nedanstående tabell visar antalet personer som inledde en placering på HVB under 2019 enligt LVM och SoL, uppdelat efter ålder.

Vård enligt LVM är en kostsam insats med ett vårddygnspris under 2019 på 4550 kr. Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvarar för vården och ansvarar för att motivera klienten till att vården kan övergå i frivilliga former så snart det är möjligt. Ett

beslut om LVM fortgår i regel i sex månader. LVM är en insats som riktas mot personer med ett särskilt allvarligt missbruk och där frivilliga insatser inte har kunnat genomföras. För socialförvaltningens beroendeenheter så används LVM som en livräddande insats mot en relativt begränsad målgrupp. Upprepad vård enligt LVM är vanligt, ibland under samma år för samma person.

Nedanstående tabell anger antalet beslut om omhändertagande enligt LVM, antalet personer är färre.

För åldersgruppen under 30 år så omfattade 17 omhändertaganden under 2018 11 personer. Den sammanlagda vårdtiden på LVM-hem uppgick för vårdbesluten till 2515 dygn. I jämförelse med 2019 så var det fram till 15 december 11 personer som omfattades av beslut om omhändertagande enligt LVM och sammanlagt beslutade vård dygn 1549. Några personer omfattades av omhändertagande enligt LVM under både 2018 och 2019. 2017 fattade nämnden 25 beslut om omhändertagande enligt LVM. Sex personer och sju beslut gällde personer under 30 år. Vårdbesluten omfattade 2861 dygn det året. Under 2019 har beroendeenheterna initierat 27 LVM som har beslutats av nämnden och fastställts av förvaltningsrätten. Under 2018 inleddes 37 insatser enligt LVM. I den här treårsperioden så är det 2018 som sticker ut med flest LVM. Trots ett stort antal LVM så var antalet vård dygn och kostnader för vården lägre under 2018.

Förklaringen finns i att närmare en tredjedel av vårdinsatserna enligt LVM inleddes i slutet av året och vården fortsatte således över årsskiftet liksom kostnaderna. Av 5250 vård dygn enligt LVM som påbörjades under 2018 så fortsatte 1620 vård dygn (30 procent) under 2019. Tillsammans med de vårdinsatser enligt LVM som har beslutats under 2019 så ger det ett sammanlagt preliminärt vård dygnssaldo på 4777 dygn under 2019.

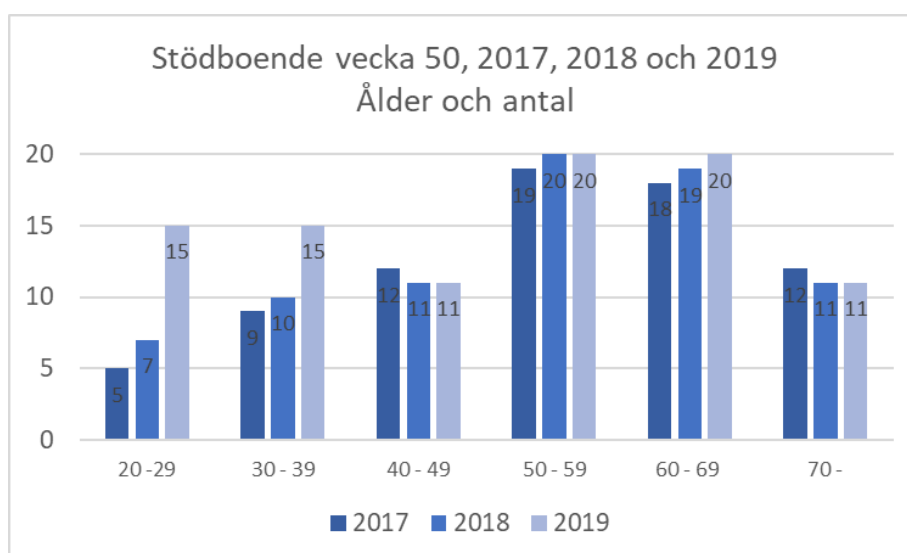
Den skillnaden kan förklara ökningen av kostnaderna för vård enligt LVM under 2019. En höjning med 150 kr per vård dygn tillkom också 2019. En ökning av antalet vård dygn enligt LVM påverkar också antalet vård dygn inom HVB genom placeringar enligt 27 § LVM.

Stödboende

Under 2019 har även antalet vårddygn vid stödboende ökat liksom nämndens kostnader för insatsen. Ökningen av antalet vårddygn vid stödboende är en tendens sedan några år tillbaka. Orsaken kan främst tillskrivas bristen på platser inom kommunens egna stödboende och en svag omsättning av tillgängliga platser. Förvaltningen arbetar med en förbättring av boendekedjan för att öka omsättningen av platser och minska behovet av köp av externa platser. Idag har många av de boende bott på stödboende och liknande boendeformer under flera år och saknar möjligheter att ta sig vidare till en egen bostad på grund av negativa boendereferenser eller skulder. Medelåldern på stödboenden i kommunen är idag 52 år.

Förvaltningen förfogar över 43 platser på interna stödboenden i kommunen, Flerstegsboendet och Idun. Med Sagahemmet är platsantalet inom kommunen 70. Nämnden har ett ramavtal med ytterligare fem leverantörer. Förvaltningens bedömning är att stödboende inom kommunen är att föredra för att lättare kunna erbjuda stöd i öppenvård och hjälp i rehabilitering. Beroendeenheterna ser ett behov av stödboenden som är inriktade mot en yngre målgrupp, dvs under 30 år, som har möjlighet att ge stöd inför en behandlingsplacering men som också kan hjälpa till i en rehabilitering efter en behandling. För den typen av stödboendeplaceringar är en tät uppföljande kontakt med brukaren särskilt viktig.

Nedanstående tabell visar antalet personer på stödboende under vecka 50 2017, 2018 och 2019 och fördelning utifrån ålder. Tabellen visar en ökning av stödboendeplaceringar under 2019 och att ökningen gäller åldersgruppen under 40 år.

Samverkan

Beroendeenheterna ansvarar för stöd och hjälp till vuxna med en missbruksproblematik. Insatserna syftar till att hjälpa enskilda personer till att ta sig ur missbruk och beroende av alkohol, narkotika och spel om pengar. I första hand erbjuds insatser i öppenvård men placeringar på hem för vård eller boende är vanligt som en första insats för att kunna bryta missbruket. I regel inleds vården på sjukhus med en abstinensbehandling.

Beroendeenheterna har även ett stödjande och omhändertagande uppdrag för personer med en långvarig och svår problematik. Samverkan med andra förvaltningar inom kommunen och hälsosjukvården är en viktig del för att hitta rätt insats till aktuella personer. Hur samverkan fungerar påverkar handläggningen och resultat för beroendeenheterna.

Bedömning

Kostnaderna för beroendeenheternas vårdinsatser har ökat under 2019 i jämförelse med 2018. Kostnader för placeringar på hem för vård eller boende (HVB) har ökat liksom kostnaderna för stödboende. Det har skett en förskjutning i målgruppens ålder under 2018 och 2019 i jämförelse med 2017. Andelen personer under 30 år har ökat. Behovet av akuta insatser med LVM har ökat liksom stödjande insatser för att undvika ett LVM-omhändertagande.

I resultaträkningen syns en tydlig ökning av kostnaderna för vård enligt LVM under 2019. Den ökade kostnaden motsvaras inte av en ökning av antalet omhändertagande under 2019. Däremot skedde en kraftig ökning under slutet av 2018 med följd att kostnaderna för de vårdbeslutet följde med över till 2019.

Ökningen av LVM kan tillskrivas enskilda personers vårdbehov och kan inte ses som en trend. Antalet placeringar på HVB och vårddygn på HVB har ökat under året. Ökningen gäller en yngre grupp med blandmissbruk och psykisk ohälsa.

För att bryta en utveckling med ett ökat behov av långvariga placeringar på HVB så behövs en väl fungerande öppenvård med en vårdsamverkan hälso- och sjukvården och närliggande verksamheter. Tillgång till öppenvård som ett alternativ till placering är en viktig del liksom väl fungerande öppenvårdsstöd efter en placering.

Socialförvaltningen

Åsa Carlsson
Tf. direktör